

Predgovor

Već tisućama godina dizajn interijera ima važnu ulogu za učinkovito obavljanje naših aktivnosti i uživanje u njima. Naš je život u svim svojim aspektima pod utjecajem karaktera prostora u kojem živimo. Poznavanje interijera ljudi iz drugih vremena pomaže nam procijeniti i poboljšati naše vlastito okruženje. Takvo je znanje nužno za civilizaciju kao takvu, a bavi se širokim rasponom međusobno povezanih dizajnerskih disciplina, od arhitekture i njezinih interijera preko dizajna namještaja pa sve do primijenjene umjetnosti. Sve to čini naš prostor korisnim i privlačnim. Cilj je ove knjige upoznati čitatelje sa cijelim ovim spektrom umjetničke aktivnosti.

Gradivo počinje s razdobljem prije pisane povijesti, nastavlja se sve do današnjeg vremena, te se dotiče dizajna sa svih kontinenata. Daje se pregled alata i tehnika korištenih u radu s materijalima tako jednostavnima poput ćerpiča i tako profinjena poput pozlaćene bronce. Opisuju se načela kompozicije – štoviše, već u prvom poglavlju skiciraju se načela simetrije i aksijalnosti. Upoznajemo se s ključnim figurama dizajna i najvažnijim postignućima te sa stručnim pojmovima potrebnima svakom stručnjaku u tom području. Međutim, postoje i neka očita ograničenja. Sažimanjem cijele povijesti dizajna interijera u jedan svezak nužno smo morali izostaviti neke kvalitetne dizajnere i njihove dizajne. Tu je također i ograničenje prikazivanja trodimenzionalnih dizajna na dvodimenzionalnim stranicama, problem koji se u praksi dizajna interijera javlja svakodnevno. Zato smo koristili nekoliko različitih metoda dvodimenzionalnog prikazivanja: fotografije, crteže, računalne skice, tlocrte, presjeke, dijagrame i razne vrste detalja.

Povijest dizajna i uređenja interijera

Kažu da su utemeljiteljice moderne profesije dizajna interijera Edith Wharton i Elsie de Wolfe. Možemo dodati i da su modernu disciplinu dizajna interijera ustanovili Frank Alvah Parsons, po kome se zove Parsonsova škola dizajna, i Augustus Sherrill Whiton, autor prvotnoga teksta na kojemu se temelji ova knjiga.

Sherrill Whiton (1887. – 1961.) osnovao je 1916. ono što će kasnije postati Njujorška škola dizajna interijera.

Rođen je u New Yorku 1887. kao sin odvjetnika Louisa Claudea Whitona i Harriet rođene Bell. Diplomirao je arhitekturu na Sveučilištu Columbia, a zatim otišao u Pariz na Školu lijepih umjetnosti, što je u to vrijeme bila želja svakog studenta arhitekture. Dok je bio u Parizu, oženio se Claire Henriette Bouché, čija je obitelj bila francuska. No, obitelj se 1870-ih preselila u New York, a Clairein je otac, Henri Bouché, radio kao dizajner za Tiffany & Co.

Whiton se s Claire vratio u New York te je tamo, budući da u to vrijeme baš i nije bilo posla na području arhitekture, osmislio i napisao niz Kataloga za samostalno učenje o dekorativnoj umjetnosti. Prvi je katalog izdan 1916., a zatim je uslijedilo još nekoliko, iz čega su se prirodno razvila predavanja temeljena na tim katalozima, a održavala su se u Whitonovu uredu u Istočnoj 40. ulici. Godine 1924. Whiton je preselio ured na jugozapadni ugao Avenije Madison i 57. ulice, gdje danas stoji 43-katna poslovna zgrada Edwarda Larrabeeja Barnesesa. U to se doba njegova škola zvala Njujorška škola uređenja interijera, a Whitonova je titula bila Predsjednik. Godine 1924., godine preseljenja, školu je odlučio sufinancirati Odbor za obrazovanje New Yorka, čime je postala vjerojatno prva škola za dizajn interijera koja je na taj način priznata.

Katalozi za samostalno učenje uobličeni su u knjigu u izdanju Lippincota iz 1937. pod naslovom *Elementi uređenja interijera (Elements of Interior Decoration)*. Slijedila su izdanja iz 1951., 1957. i 1963. pod novim naslovom *Elementi dizajna i uređenja interijera (Elements of Interior Design and Decoration)*, od kojih je zadnje izdano nakon Whitonove smrti 1961. Whitonov sin, Sherrill („Pete“) Whiton mlađi, naslijedio ga je i kao ravnatelj škole i kao urednik udžbenika. Nakon njegove iznenadne i preuranjene smrti 1972. njegov je rad na reviziji udžbenika tiskan pod jednostavnijim naslovom *Dizajn i uređenje interijera*.

Pedagoški elementi

U mnogim školama dizajna interijera knjiga Sherrilla Whitona poznata je već generacijama kao „biblija“ iz koje su

brojni stručnjaci naučili svoj zanat. Kako bi se zadovoljile potrebe današnjih studenata koji se odlučuju za karijeru u području dizajna, razvili smo nekoliko pedagoških elemenata koji će ih voditi kroz gradivo.

Odrednice dizajna nalaze se na početku svakog poglavlja kako bi se studenti upoznali sa svakim kulturnim razdobljem, opisujući skup odrednica koje su oblikovale estetiku i povijest dizajna određene kulture.

U dijelu *Zemljopisni položaj i prirodni resursi* govori se o tome kako su zemlja i njezini prirodni resursi utjecali na različite aspekte arhitektonskog dizajna, kao i na vrste i načine korištenja materijala te, naposljetku, dizajne koji su tako nastali.

Nakon toga slijedi *Povijest* (te, kad god je to primjenjivo, *Politički i vojni čimbenici*), dio u kojemu se ukratko govori o povijesnim čimbenicima koji su utjecali na dizajnerski izričaj nekoga društva, bilo da se radi o dizajnu osmišljenom kako bi se slavio trijumf i blagostanje, bilo o dizajnu osmišljenom kako bi se olakšao svakodnevni život.

Slijedi *Religija*, dio u kojemu se, u slučajevima kad je to prikladno, posebna pozornost poklanja religijskim uvjerenjima neke kulture, te se analizira kako se vjerski ideali manifestiraju u karakteristikama dizajna.

Kako dolazimo do devetnaestoga i dvadesetoga stoljeća, javljaju se nove odrednice kao što su *Mediji* i *Tehnologija*, a njih se analizira prvenstveno kao moćna sredstva širenja modela dizajna, znanja, te širokog raspona krajnjih proizvoda koji su na raspolaganju širokim masama.

Dijelovi pod naslovom **Sažetak dizajna** zaključuju svako poglavlje gradivom koje će studente uputiti u širu problematiku dizajna.

Obilježja dizajna bave se osnovnim karakteristikama određenog perioda dizajna, pitajući se, na primjer, koje su zajedničke značajke svim grčkim vazama, a koje su specifične samo za određeni primjerak. Takve analize omogućuju studentima da prepoznaju i procijene značajke koje su dizajneri toga razdoblja smatrali važnima dok su oblikovali i razvijali svoja djela. Budući da nam je poznato da je za uspješnog dizajnera važno dobro istrenirati oko, ove analize pomažu studentima da razviju tu vizualnu oštrinu.

U dijelu *Kvaliteta dizajna* postavljaju se pitanja i donose procjene kako bi se poticala sposobnost studenata da prepoznaju kvalitetu i sofisticiranost određenih elemenata dizajna iz svakog perioda ili kulture. Budući da dizajnersko

oko obuhvaća i važan element informirane procjene, u ovim se dijelovima knjige od studenata traži da vježbaju takvu procjenu na pojedinačnim primjerima.

Usporedbe se bave uspoređivanjem pojedinih dizajna iz različitih razdoblja i s različitim prostorima. Na primjer, pri procjeni razlika u dizajnerskom izričaju između gotičkog i neogotičkog stropa studenti uče kako jasnije obrazložiti značajke dizajna obaju perioda, čime se utvrđuje njihova vještina za daljnje učenje.

Zemljovidi i kronološki pregledi uz svako poglavlje služe kao vizualna pomoć studentima pri kontekstualizaciji učenja o povijesti dizajna određenog prostora i vremena. Zemljovidi su ažurirani kako bi bili što precizniji i vizualno privlačniji, te se sada nalaze u dodatku knjizi, na samome njezinome kraju, kako bi ih studenti mogli lako naći tijekom semestra. Kronološki pregledi poglavlja daju studentima brzi pregled povijesti određene kulture u samo jednom prikazu.

U **Pojmovniku** koji se nalazi na kraju knjige navode se znamenite osobe i objašnjavaju se svi važniji pojmovi, a radi se o osobama i pojmovima koji su u knjizi označeni masnim slovima unutar samoga teksta. Pojmovnik je ažuriran i obuhvaća više od 3000 natuknica, te je time najopsežniji pojmovnik ikad objavljen u nekom udžbeniku povijesti dizajna.

Opsežne **bibliografije** sežu sve do izdanja iz 1974., no pažljivo su ažurirane za svako iduće izdanje, uključujući i ovo. Dodani su novi tekstovi kako bi se na popisu nalazila najnovija stručna djela. Imajući na umu da će studenti ovaj udžbenik koristiti kao odskočnu dasku za daljnje obrazovanje, podijelili smo natuknice tematski radi lakše preglednosti za daljnje učenje i istraživanje te smo dodali opću bibliografiju najvažnijih tekstova za povijest dizajna interijera kao cjelinu.

Novosti u ovom izdanju

Novo spoznanje o dizajnu u prošlosti i sadašnjosti zahtijevaju i nove načine prezentacije, pa se zato u ovom izdanju uvodi nekoliko novih elemenata.

Revidirani sadržaj i organizacija

U ovom revidiranom izdanju posebnu smo pozornost pridali poboljšanju opće organizacije svakoga poglavlja, tako da se bolje uoči – i vizualno i tekstualno – kronološki slijed dizajna određene kulture. Zato su slike bolje poredane kako bi se

ilustrirao razvoj dizajna tijekom vremena, a tekst je revidiran kako bi se kronološkim redom spojili dijelovi razvoja dizajna. Neka poglavlja imaju i paralelne prikaze povijesnih razdoblja; na primjer, poglavlja o Italiji, Španjolskoj, Francuskoj i Engleskoj organizirana su na sličan način kako bi se pokrila otprilike ista razdoblja i stilovi, a istodobno se naglasile i razlikovne značajke dizajna svake od tih zemalja. Poboljšana organizacija ne samo da omogućuje i predavačima i studentima da prate prepoznatljiv način izlaganja gradiva, nego i pruža studentima poveznice bitne za uspostavljanje konteksta povijesti dizajna.

Osim toga, svako poglavlje sada prati standardni redoslijed izlaganja, od većih do manjih razmjera dizajna: *Arhitektura i interijeri*, *Ornamentika*, *Namještaj* i *Primijenjena umjetnost*. Tako se i studenti i predavači mogu naviknuti na unutarnji ritam teksta.

U dijelovima pod naslovom *Arhitektura i interijeri* uvedena su poboljšanja u smislu češćeg spajanja interijera i eksterijera te, posljedično, tih istih eksterijera s pratećom ornamentikom, namještajem i primijenjenom umjetnošću. Takav način prezentacije predočava studentima kako dizajneri stvaraju prostore interijera i druge elemente dizajna unutar postojećih eksterijera, te tako opet povećava kod studenata svijest o važnosti konteksta.

Novo poglavlje o Africi

Kako se područje interesa proučavanja dizajna s vremenom proširilo na različite kulture diljem svijeta, mnogi su predavači od nas zatražili da proširimo svoju povijest dizajna kako bi se studenti upoznali i s nezapadnjačkim kulturama. Time se budući dizajneri pripremaju na globalno djelovanje, uz široko znanje o stilovima i tehnikama brojnih razdoblja, područja i civilizacija. U prošlom izdanju dodali smo čitava poglavlja o Kini, Japanu, Indiji, islamskom svijetu i pretkolumbovskoj Americi. U ovom izdanju napisali smo i cijelo novo poglavlje kako bismo pokrili Afriku. Bez obzira na golemu veličinu toga kontinenta, postoje neke zajedničke značajke afričkoga dizajna u određenim aspektima estetike i materijala, te smo se u tome poglavlju potrudili istaći baš te značajke, a istodobno prikazati i jedinstvene značajke dizajna raznih afričkih kultura i razdoblja. Premda poglavlje ne pokriva materiju u potpunosti niti u čitavom njezinu opsegu, poslužiti će kao solidan uvod u duh afričkoga dizajna i njegovu važnost za ljude širom svijeta.

Novi uokvireni dijelovi

Mnogi su nam predavači tijekom faze revidiranja teksta pisali kako im je problematično podučavati takav sveobuhvatni pregled povijesti dizajna. Smatrali smo da neke od tih pedagoških problema možemo riješiti novim sustavom uokvirenih dijelova udžbenika. Glavni su nam izazovi bili kako pomoći studentima da shvate majstorstvo u temelju dizajnerskih izričaja raznih razdoblja te kako im pomoći da steknu svijest profesionalnih majstora dizajna i njihovih pogleda na opisane povijesne arene. U tu smo svrhu osmislili nove uokvirene dijelove:

1. Alati i tehnike. Ovaj novi okvir fokusira se na određeni zanat ili tehnologiju, opisujući osnovne metode koje se koriste da bi se postigli učinci određenog dizajna: alate i materijale koji se koriste te nove tehnike razvijene kako bi se ovladalo tom umjetnošću. Primjeri takvog opisivanja obuhvaćaju objašnjavanje alata i tehnika korištenih u fresko slikarstvu, izradi prozora s prozorskim staklima, izradi sagova te tapeciranju namještaja.

2. Osvrti. Ovaj novi okvir služi tome da bi doveo majstore profesionalce u vaše učionice. Poznati dizajneri komentiraju dizajn drugih razdoblja, osvrćući se na važno nasljeđe koje su za sobom ostavili raniji dizajneri, a koje utječe na zajednička opća znanja i umijeća na području dizajna i uređenja. Neki su od autora sir John Soane, Ludwig Mies van der Rohe, Marcel Breuer i Andrée Putman.

3. Tablice. Naglašavajući grafički prikaz umjesto naglasaka na tekstu, nove tablice predstavljaju vizualno pomagalo pri učenju osnovnih pojmova dizajna. Teme su raznovrsne, a obuhvaćaju npr. vrste stolarskih spojeva, karakteristike nogu namještaja određenih razdoblja te vrste lukova.

Poboljšani umjetnički prikazi

U redigiranoj verziji udžbenika posebno smo se potrudili odabrati neke nove ilustracije za ovo izdanje, kao odgovor na povratne informacije dobivene od predavača. Cilj nam je bio još više naglasiti veliku i šaroliku povezanost između različitih elemenata dizajna određenog razdoblja koji se, ako se radi o uspješnom dizajnu, stapaju u smislenu cjelinu. Iz tog smo razloga odabrali brojne ilustracije koje usporedo prikazuju eksterijere i interijere kako bi se prikazala povezanost između arhitekture eksterijera te smještaja građevine i njezina izričaja uređenja interijera. Osim toga, kad je god

to bilo moguće, pokušali smo naglasiti izvorno okruženje kad se radi o namještaju te prikazati više interijera prostorija. Služeći se ovim poboljšanim umjetničkim prikazima, studenti se uče shvaćanju da dizajneri najčešće (i najbolje) rade u kontekstu spajanja prostora eksterijera i interijera.

Radi poboljšanja zamijenili smo i neke druge ilustracije. Uz više od stotinu novih ilustracija u boji, te uvećane prikaze mnogih ilustracija, studenti sada mogu bolje spoznati ljepotu i umijeće dizajna tijekom povijesti. Osim toga, poboljšali smo i opću kvalitetu prikaza tako što smo prikupili najnovije raspoložive muzejske reprodukcije.

Moramo spomenuti i pedantne crteže Gilberta Werléa, od kojih je svaki sastavljen od većeg broja reprezentativnih slika i tako prikazuje veliku količinu vizualnih informacija. Werlé je bio važan član predavačkog osoblja škole Sherrilla Whitona. Sve njegove ilustracije iz prvoga izdanja uvrštene su i u ovo izdanje u svojim prvobitnim verzijama.

Novi izgled teksta

Izgled teksta šestog izdanja osmišljen je kako bi bolje odgovarao dizajnim različitim razdoblja predstavljenima u ovom udžbeniku. Radi bolje preglednosti povećali smo ilustracije i poslužili se sofisticiranijom i bogatijom paletom kako bismo izgled knjige uskladili s dizajnom prikazanih razdoblja.

Zahvale

Nitko ne može ovakvu knjigu napisati niti revidirati sam. Zahvalan sam svojim darovitim suradnicima. Najprije, zahvaljujem pokojnome arhitektu i piscu Paulu Heyeru, koji je, dok je vodio Njujoršku školu dizajna interijera, predložio da ja budem autor petoga izdanja, tiskanoga 2002. godine. Također zahvaljujem Inge Heckel, Paulovoj vještoj i energičnoj nasljednici, koja je podržala moj urednički rad na ovom, šestom izdanju. Zahvaljujem i Barbari Whiton te drugim članovima obitelji Whiton na blagonaklonom prihvaćanju mojih izmjena i dopuna.

Među mnogim stručnjacima na čije sam se ideje oslanjao najvažniji su dr. David G. De Long, osnivač i ravnatelj Programa za očuvanje povijesnog nasljeđa pri Sveučilištu

Pennsylvania, koji je predložio poboljšanja u više poglavlja, te profesorica Jody Brotherston, bivša pročelnica Katedre za dizajn interijera pri Sveučilištu Louisiana Tech, koja mi je bila glavni vodič u proširivanju građe španjolskog dizajna interijera.

Nekoliko se predavača potrudilo pregledati tekst i ponuditi oštromne i korisne savjete za ovo novo izdanje. Njihove su ideje bile od velike važnosti za moje uredničke odluke. Njihova su imena: Joyce Butts s Pučkog otvorenog učilišta Florida u Jacksonvilleu, Joyce M. Davis s Državnog sveučilišta Valdosta, Susan Tate, članica Američkog instituta arhitekata, sa Sveučilišta Florida, te Crystal Weaver s Visoke škole likovnih i primijenjenih umjetnosti Savannah.

U Prentice Hallu zahvaljujem Sarah Touborg, glavnoj urednici za društvene znanosti, za njezin veliki entuzijizam oko novoga izdanja i za njezino upravljanje, uvijek graciozno ali zato ništa manje čvrsto. Zatim, zahvaljujem urednici ovoga izdanja, Clare Payton, što mi je postavila visoke standarde opsežnosti, dosljednosti i logike pri pisanju te što je bila dovoljno zahtjevná što se tiče njihova postizanja. Drugi su istaknuti prilozi ovoj knjizi dizajn Kennyja Becka i grafički raspored Amy Rosen, koji su uveli jasnoću, eleganciju i red u prvotnu zbunjujuću gomilu različitih informacija. Osim toga, pri ruci mi je uvijek bila izvrsna ekipa uredničkog i produkcijskog osoblja kao pomoć pri stvaranju ove knjige. Neki su od njih: glavna izvršna urednica Lisa Iarkowski i pomoćnica urednice Jacqueline Zea, koje su zajedno pažljivo pratile proces nastanka knjige i pazile da ne skrene s pravoga puta; zatim glavna urednica produkcije Harriet Tellem, koja se savjesno i pažljivo pobrinula za milijun sitnih detalja; Julie Tesser, koja je sa zadivljujućom sposobnošću i snalažljivošću pronalazila prave fotografije; Shelley Krager iz Techbooksa; Stephen Hopkins koji je tekst razborito i vješto lektorirao; te Brandy Dawson sa svojom marketinškom ekspertizom.

Na kraju, naravno, zahvaljujem Sherrilli Whitonu što je započeo projekt koji je i danas vitalan i važan iako je proteklo već gotovo cijelo stoljeće njegove stalne promjene i razvoja.

Stanley Abercrombie